

Ἕλληνες νομοθέται ὑπῆρξαν εὖνοι τῇ γυναικί. Μὴ ἐμφορούμενοι ὑπὸ πνεύματος δεσποτείας ὅπερ ἐχαρακτήριζε τοὺς τῶν ἄλλων ἐθνῶν, οἱ πολῖται δὲν ἐπεζήτησαν νὰ καταστῶσι τύραννοι οἰκιακοί. Ἐντεῦθεν ἡ τῆς Ἑλληνίδος κατάστασις προσπλησιάζει πολὺ τῇ τῆς γυναικὸς κατὰ τοὺς καθ' ἡμᾶς νόμους. Δικαίως λοιπὸν ἀπεφηνάμεθα ἐν ἀρχῇ τοῦ κεφαλαίου ὅτι αἱ νομοθεσίαι τῆς Ἑλλάδος ἀφίσταντο πασῶν τῶν προεξεσθεισῶν.

ΠΕΡΙ ΠΑΛΗΣ ΚΑΙ ΠΑΛΑΙΣΤΩΝ

ΕΡΑΝΙΣΜΑ

ὑπὸ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ Π. ΛΥΤΣΙΚΑ

Ἡ πάλη εἶναι ἐν τῶν ἀρχαιοτέρων γυμνασμάτων, ἂν οὐχὶ τὸ ἀρχαιότερον πάντων. Δὲν ὑπετίθετο πάντοτε, μεταξὺ τῶν μετερχομένων ταύτην, μέσον ἐχθροπραξίας μίσους ἢ ἐκδικήσεως — πολλοῦ γε καὶ δεῖ — ὥς ἐπὶ τὸ πλεῖστον διὰ τὰ ἄτομα ταῦτα, τοῦ αὐτοῦ γένους, τῆς αὐτῆς φυλῆς, τῆς αὐτῆς οἰκογενείας, ἢ πάλη ἦτο μόνον μέσον δοκιμασίας τῶν ἀμοιβαίων δυνάμεων. Δύο συναγωνισταὶ ἐδράττοντο ἀλλήλων, καὶ προσεπάθουν μόνον τίς τὸν ἄλλον νὰ καταβάλῃ. Αἱ μονομαχίαι αὗται ἦσαν ἀπεικονίσματα ἀπάσης τῆς βαναυσότητος τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, δι' ὧν ἡ κτηνώδης δύναμις ἀπεφάσιζε περὶ τῆς νίκης. Κατέβλιβέ τις τὸν ἀντίπαλόν του ὑπὸ τὸ βάρος καὶ τὸν ὄγκον τοῦ σώματός του, τὸν συνέτριβε, καθὼς συντρίβει τις τὸν σπόρον ὑπὸ τὴν μυλόπετραν, καὶ τότε μόνον τὸν παρήτει, ὅτε ὠμολογεῖτο νικητής. Κατὰ τοὺς ἡρωϊκοὺς λοιπὸν χρόνους ὁ ἄνθρωπος προσεπάθει νὰ καταστήσῃ τὸ σῶμά του ὅσῳ τὸ δυνατόν ὀγκωδέστερον, εἴτε δι' ἐπανηλειμμένων γυμνασμάτων, εἴτε δι' ὑγιεινῆς διαίτης, τέλος νὰ βαρύνῃ εἰς τὰς μάχας δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τοῦ ἀναστήματός του καὶ τῶν μυῶν του. Πόσοι ἄνθρωποι ὠφε-

λήθησαν ἐπὶ τῷ σκοπῷ νὰ ὑποτάξωσι καὶ ἐκμεταλλευθῶσι τοὺς ὁμοίους των ἐκ τῶν σωματικῶν προτερημάτων, τὰ ὅποια ἡ φύσις τοῖς διένειμε, καὶ ἅτινα εἶχον ἀναπτύξει διὰ τῆς καλλιέργειας! Ἀργότερον ὁ ἄνθρωπος κατεχράσθη ἐπὶ τῷ αὐτῷ σκοπῷ, καὶ ἐξακολουθεῖ ὁσημέραι νὰ κάμνῃ κατάχρησιν τῶν ἠθικῶν του δυνάμεων. Ἐντεῦθεν ἐν τῇ φυσικῇ τάξει τὰ φοβερά ἐκεῖνα ὄντα, τὰ ἔκτακτον ἔχοντα δύναμιν, ἅτινα κατεβασάνιζον τοὺς ἀνθρώπους, καὶ ἐδέσποζον αὐτῶν διὰ τοῦ τρόμου.

Ὁ Ἀνταῖος καὶ ὁ Σίννις ἦσαν τὰ κινδυνωδέστερα τῶν τεράτων τούτων, ἀπὸ τῶν ὁποίων ὁ Ἡρακλῆς καὶ ὁ Θησεὺς ἠναγκάσθησαν νὰ καθαρίσωσι τὴν γῆν. Διατείνονται ὅτι εἰς αὐτοὺς ὀφείλεται ἡ εὕρεσις τῆς πάλης. Οὗτοι ὑπεχρέουν τοὺς ὁδοιπόρους ν' ἀγωνίζωνται μετ' αὐτῶν, κατώρθωνον εὐκόλως νὰ τοὺς καταβάλωσι, καὶ κατόπιν τοὺς ἐφόνευον. Ὁ Ἀνταῖος γίγας ἐκ Λιβύης δὲν διέτρεχεν, ὥς λέγουσιν, ἀτομικῶς μεγάλους κινδύνους. Κατὰ τὰς συναντήσεις του ἡ πτώσις του δὲν ἦτο ἥττα, ὥς διὰ κοινόν τινα παλαιστήν, ἀλλ' ἡ ἀφετηρία καὶ ἡ ἀφορμὴ νέων ἐπιτυχιῶν· καθότι, οὗτος ἦτο, ὥς γνωστὸν, υἱὸς τῆς γῆς, καὶ ἐκάστοτε πίπτων ἤγγιζε τὸν μητρικὸν κόλπον, καὶ ἀνελάμβανε νέας δυνάμεις, ὥστ' ἐδέησεν ἵνα ὁ Ἡρακλῆς ἀποσπασθῇ τρίς ἐκ τῶν περισφίξεων του, τὸν ἀνεγείρῃ εἰς τοὺς ὀζῶδεις βραχίονάς του καὶ τὸν ἀποπνίξῃ, χωρὶς νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ ἐγγίσῃ τὴν γῆν.

Ὁ Θησεὺς εἶχε προσκόμματα τοῦ αὐτοῦ σχεδὸν εἶδους νὰ ὑπερνικήσῃ κατὰ τὴν πάλην του πρὸς Σίννιν τὸν Πιτυοκάμπτην, ὅστις συνελάμβανε τοὺς διαβάτας, καὶ τοὺς προσέδεεν εἰς κλάδους δένδρου, προηγουμένως ὑπ' αὐτοῦ καμφθέντος· ὅταν δ' ἐπανωρθοῦτο, τὰ μέλη τῶν δυσυχῶν τούτων κατεσχίζοντο μετ' ἀπαισίων τριγμῶν. Οἱ λησταὶ τῶν ἡμερῶν μας ἐπιτηδεύονται ὁμοίως τοιαύτας σκληρότητας, ἀλλ' αἱ σημεριναὶ κυβερνήσεις ἔχουσι μέσα καταστολῆς πολλῶν ἀποτελεσματικώτερα. Ὁ Θησεὺς αὐδὲν

κατείχε τῶν μέσων τούτων τῶν νεωτέρων κοινωνιῶν, διακινδυνεύων δὲ ἐξετέλει ἐκουσίως καθήκοντα περιελθόντα σήμερον εἰς τὴν δημοσίαν δύναμιν. Ἄν κατώρθωσε νὰ ἐξέλθῃ νικητὴς ἀπὸ τοιαύτης ἀνίσου πάλης, τοῦτο προήλθεν ἐκ τοῦ ὅτι ἀνεύρεν, ὅποιον ἦτο τὸ ἐλάττωμα ὅλων ἐκείνων τῶν Ἡρακλέων τῶν λεωφόρων. Οὗτοι δηλ. κατείχον τὴν ζωώδη καὶ χονδροειδῆ δύναμιν, ὅπερ δὲν ἤρκει, ἐνόσῳ δὲν συνήνουν μετ' αὐτῆς τὴν ἐπιδεξιότητα, ἥτις λαμβάνει ἐκ τῆς δυνάμεως πᾶν ὅ,τι ἀναγκαῖον, τὴν ἐπιδεξιότητα, ἥτις σκέπτεται, κρίνει καὶ συνδυάζει, ἥτις μαντεύει χωρὶς ν' ἀποκαλύπτεται, ἥτις χρησιμεύει συγχρόνως ὡς ἀσπίς καὶ ὄπλον ἀμυντικόν. Ὁ Θησεὺς ἠσθάνθη πρῶτος πόσον τὸ στοιχεῖον τοῦτο ὥφειλε νὰ βαρύνῃ ἐν τῇ ζυγῶ, καὶ αὐτὸς ὑπῆρξεν ὁ εἰσαγαγὼν αὐτὸ εἰς τὴν πάλην, καὶ οὕτως ἐκεῖνο ὅπερ τέως ἦτο ἀπλοῦν γύμνασμα ἄνευ μεθόδου καὶ κανόνων, ἀπεκατέστη τέχνη, ἥτις ἐδιδάχθη εἰς τὰ γυμνάσια καὶ τὰς παλαίστρας.

Ἡ πάλη ἀπετέλει μέρος τῶν Ὀλυμπιακῶν ἀγώνων ἀπὸ τῶν ἀρχαιοτάτων χρόνων, ἐπειδὴ ὁ ἥρως Ἡρακλῆς, (ὅντινα δὲν πρέπει νὰ συγχέῃ τις μὲ τὸν ἡμίθεον Ἡρακλῆν, θεμελιωτὴν τῶν γυμνικῶν τούτων ἐορτῶν) ἔλαβε τὸ βραβεῖον ὅπερ ὄρισται διὰ τὴν φυσικὴν δύναμιν. Αἱ ταραχαὶ τῆς Ἑλλάδος ἔρριψαν εἰς ἀχρηστίαν τὴν τελετὴν τῶν ἀγωνισμάτων τούτων· ἀλλ' ὅτε πάλιν ἀπεκατεστάθησαν ἔνεκα χρησμοῦ τοῦ μαντείου τῶν Δελφῶν, ἡ πάλη ἐπανῆλθε θριαμβευτικῶς κατὰ τὴν δεκάτην ὑγδὸν (18) Ὀλυμπιάδα, καὶ ὁ Λακεδαιμόνιος Εὐρυβάτης ἔλαβε πρῶτος τὴν τιμὴν νὰ κηρυχθῇ νικητὴς εἰς τὴν πάλην.

Οἱ Ἕλληνες ἐγνώριζον δύο εἶδη πάλης· τὴν ὀρθήν, ἐν ᾗ οἱ ἀθληταὶ ἠδύναντο νὰ ἐπανεγερθῶσιν, εἰὰν ἐπιπτον, τὸ δ' ἕτερον ἦτο ἡ ἀλίνδῃσις καθ' ἣν οἱ παλαισταὶ δὲν ἐφοβοῦντο πτώσιν, ἐπειδὴ δὲν ἴσταντο ἐπὶ τῶν ποδῶν των, ἀλλ' ἐπάλαιον κατὰ γῆς κείμενοι· ἐκαλεῖτο δ' ἀλίνδῃσις, καθότι κατὰ τοὺς

ἐξελιγμούς των καὶ κατὰ τὰς πολλαπλᾶς ἐμπλοκάς των, οἱ παλαισταὶ ἐκυλίουτο ἐντεῦθεν καὶ ἐκεῖθεν ἐπὶ τῆς ἄμμου τοῦ σταδίου.

Συγγραφεῖς τινες ἐβεβαίωσαν ὅτι ὑπῆρχε τρίτον εἶδος πάλης ὁ ἀκροχειρισμός, ὅστις, καθὼς γίνεται δῆλον ἐκ τῆς συνθέσεως τῆς λέξεως, συνίστατο εἰς τὸ ἀρπάζειν τὸ ἄκρον τῶν δακτύλων τοῦ ἀντιπάλου, χωρὶς νὰ ἐγγίσῃ οὐδὲν ἄλλο μέρος τοῦ σώματός του. Ἄλλ' ὁ Γερμανὸς Krause, οὕτινος τὸ σοφὸν ἔργον ἐπὶ τῆς γυμναστικῆς τῶν Ἑλλήνων ἔχει κύρος, ἀποδεικνύει ὅτι ὁ ἀκροχειρισμός ἦτο ἀπλῶς τὸ προανάκρουσμα τῆς κυρίως λεγομένης πάλης, καὶ οὐχὶ ἰδιαίτερον γύμνασμα. Ἐν τούτοις αὕτη ἡ ἐναρξίς φαίνεται πράγματι ὅτι εἶχεν ἀφ' ἐαυτῆς σπουδαιότητά τινα, ἐπειδὴ ἀθληταὶ τινες ἦσαν εἰδικοί περὶ ταύτην, πολλοὶ μάλιστα διέπρεψαν ἐν αὐτῇ. Ἀναφέρουσι μεταξὺ τούτων Σώστρατον τὸν Σικυώνιον, καὶ Λεοντίσκον τὸν Μεσσήνιον, ὅστις κατὰ τὸν Πausανίαν δὲν ἐξήντλει τὰς δυνάμεις τοῦ παλαίων σώμα πρὸς σῶμα, ἀλλ' ἠρκεῖτο νὰ σφίγγῃ καὶ στραγγαλίσῃ τοὺς δακτύλους τοῦ ἀντιπάλου τοῦ μετὰ τήν δύναμιν, ὥστε οὗτος ἦτο ἠναγκασμένος νὰ ὁμολογήσῃ τὴν ἥτταν τοι. Οὕτως ἡ πάλη ἠδύνατο νὰ περιορισθῇ ἐνίοτε εἰς αὐτὸ τὸ ἐναρκτικὸν ἀγώνισμα τῶν χειρῶν· ὅθεν δὲν εἶναι θαῦμα πῶς νεώτεροι κριτικοὶ ἐθεώρησαν αὐτὸ ὡς εἰδικὸν γύμνασμα.

Κατὰ τοὺς Ὀμηρικοὺς χρόνους δὲν ἦτο γνωστὸς ὁ τρόπος οὗτος, καθὼς οὔτε καὶ ἡ ἐπιζήτητος ἀργότερον τέχνη τῆς ἀλινδῆσεως. Ἡ ὀρθία πάλη ἦτο ἡ μόνη ἐν χρήσει, ἐπειδὴ ὅτε ὁ Τελαμώνιος Αἴας μάχεται μὲ τὸν πολύμητιν Ὀδυσσεά εἰς τοὺς ἐπὶ τῷ θανάτῳ τοῦ Πατρόκλου ἀγῶνας, τῆς ὀρθῆς πάλης ἐγένετο χρήσις.

Ζωστανένῳ δ' ἄρα τῷγε βάτην ἐς μέσσον ἀγῶνα, ἀγκὰς δ' ἀλλήλων λαβέτην χερσὶ στιβαρῆσιν· ὡς ὅτ' ἀμείβοντες, τοῦτ' ἐκλυτὸς ἦραρε τέκτων, δώματος ὀψήλοιο, βίας ἀνέμων ἀλειύνων. τερπύγει δ' ἄρα νῶτα θρασειῶν ἀπὸ χειρῶν,

ἐλκόμενα στερεῶς· κατὰ δὲ νότιος ῥέειν ἰδρῶς.
 πυκναὶ δὲ σμῶδιγγες ἀνὰ πλευράς τε καὶ ὤμους
 αἵματι φοινικιάσσας ἀνέδραμον· οἱ δὲ μάλ' αἰεὶ
 νίκης ἰέσθην, τρίποδος πέρι ποιητοῖο.
 οὔτ' Ὀδυσσεὺς δύναιτο σπῆλαι, οὔδ' αὖτε πελάσσει,
 οὔτ' Ἀΐας δύναιτο, κρατερὴ δ' ἔχεν ἔς Ὀδυσῆα.
 ἀλλ' ὅτε δὴ ῥ' ἀνιάζον ἐκκνήμιδας Ἀχαιοὺς,
 δὴ τότε μιν προσέειπε μέγας Τελαμώνιος Ἀΐας·
 «Διογενὲς Λαερτιάδῃ, πολυμήχαν', Ὀδυσσεῦ,
 ἦ ἐμ' ἀνάειρ, ἦ ἐγὼ σέ· τάδ' αὖ Διὶ πάντα μελήσει»·
 ἦ δ' αὖτε εἰπὼν ἀνάειρε· δόλου δ' οὐ λήθετ' Ὀδυσσεύς.
 κόψ' ὕπιδεν κώληπα τυχῶν, ὑπέλυσε δὲ γυῖα·
 καὶ δ' ἔδοξ' ἐξαπίσω· ἐπὶ δὲ στήθεσσι· Ὀδυσσεὺς
 κάππεσε· λαοὶ δ' αὖ εὐθηφώντο τε, θάμνητάν τε.
 δεῦτερος αὖτ' ἀνάειρε πολύτλας δῖος Ὀδυσσεύς,
 κίνησεν δ' ἄρα τυτθὸν ἀπὸ χθονός, οὔδ' ἔπειρεν,
 ἐν δὲ γόμφῳ γνάμψεν· ἐπὶ δὲ χθονὶ κάππεσον ἄμφω
 πλησίον ἀλλήλοισι, μίσθνησαν δὲ κονίη.
 καὶ νῦν καὶ τὸ τρίτον αὖτις ἀναΐξαντ' ἐπ' Ἀχαιοῖν,
 εἰ μὴ Ἀχιλλεὺς αὐτὸς ἀνίστατο, καὶ κατέρουκεν.
 «Μηκέτ' ἐρείδουσθον, μηδὲ τρίδασθε κακῶσιν.
 νίκη δ' ἀμφοτέροισιν· ἀέθλια δ' ἴσ' ἀνελόντες
 ἔρχεσθ', ὄρρα καὶ ἄλλοι ἀεθλεύουσιν Ἀχαιοί.»
 Ὅμηρου Ἰλιάς· Στοιχεῖον 23. Ψ. 710.

Αὕτη ἡ περιγραφή τοῦ Ὀμήρου δύναται νὰ γεννήσῃ παρατηρήσεις τινάς. Ἀφίνοντες κατὰ μέρος ἄλλα, ἀξιοσημείωτον ἐν πρώτοις εἶναι ὅτι οἱ ἀντίπαλοι ἀποβάλλουσι τὰ ἐνδύματά των ἐκτὸς τελαμώνος τινος ἢ ζώνης, ἣν περιέδεον περὶ τὴν ὀσφύν· ἀλλ' ἀκολουθῶς ἀνεγνώρισαν ὅτι τοῦτο ἐπέφερε στενοχωρίαν ἀνωφελῇ, ἐκ περιστάσεως σοβαροῦ συμβάντος, οὔτινος ὁ ἀθλητὴς Ὀρσιππος ἐγένετο θῦμα, διαμφισβητῶν τὸ βραβεῖον τοῦ δρόμου· ἡ ζώνη του δηλ. ὠλίσθησε πρὸς τὰς πτέρνας του, καὶ οἱ πόδες του περιεπλέχθησαν. Διὸ κατήργησαν τὸ ἀδύνατον τοῦτο προκάλυμμα ἀπὸ τῆς δεκάτης πέμπτης (15ης) Ὀλυμπιάδος, μὲ κίνδυνον νὰ προσβάλωσι τὴν αἰδῶ τῶν θεατῶν· ἀλλὰ παρατηρητέον ὅτι μόνον οἱ ἄνδρες ἦσαν δεκτοὶ εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ ὅτι ἡ θεὰ τῶν θεαμάτων τούτῳ ἦτον ἀπηγορευμένη ταῖς γυναιξίν. Ὑπῆρχε νόμος αὐστηρότατος ὥς πρὸς τοῦτο· ἀλλὰ τηλικούτου εἶναι διὰ τὸ περίεργον γυναικεῖον φύλον τὸ θέλητρον τοῦ ἀπηγορευμένου καρποῦ, ὥστε πολλάκις γυναῖκες ἐζήτησαν νὰ διολισθήσωσιν εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, καὶ παρευρέθησαν εἰς τὸ θέαμα ὑπὸ ἐνδύματα ἀνδρὸς,

περιφρονοῦσαι τὴν τρομερὰν τιμωρίαν, ἣτις τὰς περιέμενεν· διότι αἱ ἔνοχοι ἐρρίπτοντο ἐκ τοῦ ὕψους βράχου τινός.

Οἱ ἐπὶ τοῦ Ὀμήρου παλαισταὶ οὕτως ὄντες παρσκευασμένοι, ἔρχονται εἰς χεῖρας, ὠθοῦνται βιαίως, σφίγγονται μετὰ δυνάμεως, ἀλλ' οὐδὲν κτυπῶνται. Τὰ θανατηφόρα κτυπήματα ἐπειφυλάττοντο δι' ἄλλο εἶδος πάλης, τὴν πυγμαχίαν. Εἰς τὴν καθαρῶς λεγομένην πάλην ὑπῆρχεν ἀπόλυτος ἀπαγόρευσις νὰ κτυπήσῃ τις τὸν ἀντίπαλόν του. Ὁ κανὼν οὗτος δὲν χαρακτηρίζει μόνον τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους, ἀλλὰ διетηρήθη πάντοτε καὶ κατὰ τοὺς ἀκολουθῶναις αἰῶνας· ἦτο ἐν χρήσει εἰς δύο εἴδη πάλης· εἰς τὴν ὀρθὴν ἣτις ἦτο ἡ ἀρχαιότερα, καὶ ἡ μόνη, ὡς εἵπομεν, ἐν χρήσει κατὰ τοὺς Ὀμηρικοὺς χρόνους, καὶ εἰς τὴν ἀλίνδουσιν.

Ἀλλὰ ἦτο παράδοξος ἀπαίτησις τὸ νὰ θέλωσι νὰ κανονίσωσι τὴν διαγωγὴν τῶν δύο μαχομένων παραφόρων ἐκ τῆς ζέσεως τῆς πάλης. Πῶς ἦτο δυνατὴ ἡ ἀποφυγὴ πυγμῶν τινων καταφερομένων λάθρα ἀμφοτέρωθεν; Πῶς νὰ ἐμποδίσῃ τις δύο ἄνδρας, ἐξ ὧν ὁ εἰς ἀγωνίᾳ ὑπὸ τὰ σφιγξίματα τοῦ ἄλλου, ἀπὸ τοῦ νὰ ἀπειλῶνται ἀμοιβαίως διὰ πυγμῆς, καὶ νὰ πραγματοποιῶσι τὴν χειρονομίαν; Ὁ παλαιστὴς ἀπεκαθίστατο λοιπὸν παρὰ τὴν θέλησίν του πυγμαχός καὶ τὰ ἐπιβαλλόμενα αὐτῷ ἐμπόδια εἰς οὐδὲν ἐχρησίμευον. Ἐντεῦθεν προήλθεν ἀναμφιβόλως ἡ εὕρεσις τοῦ ἄλλου ἀγωνίσματος τοῦ καλουμένου παγκρατίου, ὅπερ ἄγνωστον ὦν κατὰ τοὺς ὁμηρικοὺς χρόνους, εἰσῆχθη εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας τὸ πρῶτον κατὰ τὴν τριακοστὴν τρίτην (33ην) Ὀλυμπιάδα. Ἦτο δὲ τὸ παγκράτιον γύμνασμα ἐκ τῶν βιαιοτέρων, μετέχον συνάμα πάλης καὶ πυγμῆς· διότι ἐν αὐτῷ ἦτο ἐπιτετραμμένον ὅχι μόνον τὸ ὠθεῖν καὶ σφίγγειν τὸν ἀντίπαλον δι' ὅλης τῆς δυνάμεως τῶν μυῶνων, ἀλλὰ καὶ τὸ πλήσσειν αὐτὸν διὰ πυγμῆς.

Ὁ Ὅμηρος ἱστορεῖ τὰ πράγματα τούτου ἀκριβῶς καὶ εὐσυνειδήτως, ὥστε

πρέπει νὰ σημειῇ τις πᾶν ὅ,τι λέγει, καθὼς καὶ πᾶν ὅ,τι δὲν λέγει. Τὰ πρόσωπα, ἅτινα φέρει ἐπὶ σκηνῆς ἐν τῇ περιγραφῇ ἣν παρεθέσαμεν δὲν παρουσιάζονται εἰς τὴν μάχην τὸ σῶμα ἔχοντες ἀληθινόν, ἐλαίῳ· ἄρα τὸ χρίσθαι δὲν ἦτο ἔτι ἐν χρήσει παρὰ τοῖς παλαισταῖς. Καὶ ὅμως τοῦτο ἦτο ἀπαραίτητον ἵνα παρέχῃ εἰς τοὺς μὺς περισσοτέραν εὐκαμψίαν καὶ ἐλαστικότητα. Ἡ συνήθεια αὕτη εἰσήχθη βραδύτερον, οὐχ ἡττον ὅμως κατήντησε γενική. Οὐδεὶς παλαιστῆς δὲν τὴν παρημέλει οὔτε εἰς τὰ γυμνάσια, οὔτε εἰς τοὺς δημοσίους ἀγῶνας. Καὶ δὲν ἤρκοοντο εἰς τοῦτο ἀλλὰ καὶ ἐκυλίνοντο ἐν τῷ πηλῷ. Ὅποια ὑπῆρξεν ἡ ἐκπληξίς τοῦ Σκύθου Ἀναχάρσιδος, ὃν ὁ Δουκιανὸς παριστᾷ εἰσχωροῦντα εἰς τὰς παλαιστράς τῶν Ἀθηναίων· ὅταν οὗτος βλέπῃ ὄντα δίποδα, ὡς αὐτὸς, νὰ πράττωσι τοῦτο, λέγει· «καὶ ἐν τῷ πηλῷ συναναφύρονται κυλινδούμενοι, ὥσπερ σύες». Καὶ κατωτέρω. «Ἄλλοι δὲ ἐν τῷ αἰθρίῳ τῆς αὐλῆς τὸ αὐτὸ τοῦτο δρῶσιν, οὐκ ἐν πηλῷ οὗτοί γε, ἀλλὰ ψάμμον ταύτην βαθεῖαν ὑποβαλλόμενοι ἐν τῷ ὀρύγματι πάττουσίν τε ἀλλήλους, καὶ αὐτοὶ ἐκόντες ἐπαμῶνται τὴν κόριν ἀλεκτρούων δίκην, ὡς ἀφυκτότεροι εἶεν ἐν ταῖς συμπλοκαῖς, οἶμαι, τῆς ψάμμου τὸν ὀλισθον ἀφαιρούσης, καὶ βεβαιότεραν ἐν ξηρῷ παρεχούσης τὴν ἀντίληψιν.» Πράγματι σώματα κεχρισμένα μόνον δι' ἐλαιώδους στρώματος ἠθέλον διολισθαίνειν ὡς ἐγχείλεις, χωρὶς νὰ ἦναί που συλληπτά, διότι θὰ ἦτο μεγίστη δυσκολία αἱ χεῖρες νὰ δύνανται νὰ δράξωσι τὰς σάρκας ἐκεῖνας. Ἡ κόρις δι' ἧς ἐπάσσοντο εἶχε καὶ ἄλλο πλεονέκτημα, ἀναμιγνυομένη μὲ τὸ ἔλαιον καὶ τὸν ἰδρῶτα ἐσχημάτιζε χρίσμα, ὅπερ ἐξησφάλιζε τὸ σῶμα κατὰ τῶν προσβολῶν τοῦ ψύχους. Οἱ παλαισταί, ὡς πρὸ ὀλίγου εἶδομεν ἐκ τοῦ Δουκιανοῦ, ἀπέδιδον ἀμοιβαίως τὴν μικρὰν ταύτην ὑπηρεσίαν. Ἐπάσσοντο διὰ κόρεως καὶ ἠλείφοντο πρὸ τῆς μάχης, μετὰ δὲ τὸ πέρας αὐτῆς ἐκαθάριζον ἀλλήλους διὰ ξύστρου καλουμένου σπλεγγίδος, ὅποια

ἐν τοῖς λουτροῖς καὶ τοῖς γυμνασίοις ὑπῆρχον ἐν ἀφθονίᾳ. Τὰ ἀρχαῖα μνημεῖα παρέχουσιν εἰκόνας τῶν ἐργαλείων τούτων, μετὰ τῶν ἀθλητῶν οἵτινες κάμνουσι χρήσιν αὐτῶν, εἴτε ἀνὰ δύο, εἴτε χωριστά.

Ἡ Ἑλληνικὴ τέχνη παρέδωκεν ἡμῖν ἔργα ἔτι περιεργώτερα καὶ σπουδαιότερα διὰ τὸ ἐπασχολοῦν ἡμᾶς ἀντικείμενον. Ταῦτα εἶναι οἱ παλαισταὶ ἐν τῷ ἔργῳ. Τὸ περιφημότερον σύμπλεγμα εἶναι τὸ γνωστὸν ἐν τῷ μουσεῖῳ τῆς Φλωρεντίας, παριστὸν δύο παλαίοντας, οἵτινες δὲν φαίνονται ὄντες παλαισταὶ ἐξ ἐπαγγέλματος, ὡς εὐκόλως δύναται τις νὰ κρίνῃ ἐκ τῶν λεπτοφυῶν καὶ ἐλαφρῶν σωμάτων, ἐκ τῶν χαρακτηριστικῶν των, ἅτινα οὐδὲν φέρουσιν ἵχνος κόπου οὔτε συστολῆς, ἐκ τοῦ νευρικοῦ συστήματος, ὅπερ δὲν ἔχει τοὺς ὑπερβολικοὺς μυῶνας τῶν ἀθλητῶν, καὶ πρὸ πάντων ἐκ τῶν ὠτων των, ὧν τὰ τρυφερά πτερυγώματα εἶναι ἀκέραια, καὶ οὐχὶ δύσμορφα ἐκ τῶν κτυπημάτων, ὡς συνέβαινε παρὰ τοῖς πυλαισταῖς καὶ παγκρατιασταῖς.

Ὁ Γερμανὸς Winchermann μετὰ τῆς ὀξύνοος πολυμαθείας του προσδιώρισε τὴν ἱστορικὴν ἔννοιαν τοῦ συμπλέγματος τούτου, τοῦ τέως ἀνωύμου. Ἀνεγνώρισεν ἐν αὐτῷ τοὺς νιούς τῆς Νιόβης, τὰ θύματα τῆς ὀργῆς τοῦ Ἀπόλλωνος καὶ τῆς Ἀρτέμιδος, οἵτινες ἐν στιγμῇ, καθ' ἣν ὁ θεὸς ἠτοιμάζετο νὰ τοὺς διατρυπήσῃ διὰ τῶν βελῶν του ἡσυχολοῦντο ἐν τινὶ πεδιάδι εἰς διάφορα γυμνάσματα, οἱ μὲν πρεσβύτεροι εἰς ἵπποδρομίαν, οἱ δὲ νεώτεροι εἰς τὴν πάλην. Ἀλλως τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, τὸ τόσον ἀξιοσημείωτον διὰ τὴν σοφὴν ἀνατομίαν του, καὶ ὅπερ ἐκτὸς τῆς εὐτόλμου περιπτύξεως τῶν μελῶν, οὐδὲν παρουσιάζει βίαιον, οὐδὲν δυσάρεστον εἰς τὸ ὄμμα τοῦ θεατοῦ, μάλιστα τοῦναντίον τὸ ἀναπαύει, χάρις εἰς τὴν ἁρμονίαν τοῦ ὅλου, τὸ σύμπλεγμα τοῦτο, λέγομεν, ἀνευρέθη εἰς τὸν αὐτὸν τόπον ὅπου τὰ ἄλλα ἀγάλματα τῶν Νιοβιδῶν. Ἐκεῖνο, ὅπερ ἔτι πλέον ἀνυψώνει διὰ τὸν καλ-

λιτέχνην τὴν ἀξίαν τοῦ ἀριστουργήματος τούτου, εἶναι ἡ διατήρησις τῶν χειρῶν, αἵτινες ἐλλείπουσιν εἰς τὰ πλείστα τῶν ἀρχαίων ἀγαλμάτων, κωλοβουμένων ὑπὸ τοῦ καιροῦ, ἢ ὑπὸ τῆς βαρβαρότητος τῶν ἀνθρώπων.

Ἄπαντα τὰ ὑγάλματα παλαιστῶν, ἅτινα διεσώθησαν μέχρις ἡμῶν, δὲν ἔχουσι τὴν καλλολογικὴν ταύτην ἀξίαν· ἀλλὰ χρησιμεύουσι τοῦλάχιστον εἰς τὸ νὰ κάμνωσι καταληπτὰς τὰς περιγραφὰς τῶν ποιητῶν καὶ ἱστορικῶν. Οἱ ποιηταὶ πρὸ πάντων ἐξετάθησαν μετ' ἀρεσκείας ἐπὶ τοιούτου ἀντικειμένου μετέχοντος ζωηροτάτων εἰκόνων. Εὐρίσκομεν ἐν τῇ Ἰλιάδι τὴν πάλην, περὶ ἧς ὠμιλήσαμεν ἀνωτέρω· ἐν τῇ Αἰνείαδι (βιβλ. V) τὴν μεγαλὴν Δάρητος καὶ Ἐντελλίνου· ἐν ταῖς μεταμορφώσεσι τοῦ Ὀβιδίου τὴν τοῦ Ἡρακλέους καὶ Ἀχελώου (βιβλ. IX) ἐν τῇ Φαρσαλιάδι τοῦ Λουκανοῦ (βιβλ. IV) τὴν τοῦ Ἡρακλέους μετὰ τοῦ Ἀνταίου· ἐν τῇ Θηβαϊδί τοῦ Στατίου (βιβλ. VI) τὴν πάλην τοῦ Τυδέος καὶ Ἀγίλλαίου· καὶ τέλος ἐν τοῖς Αἰθιοπικοῖς Ἡλιοδώρου (βιβλ. X) τὴν τοῦ Θεαγένους καὶ τοῦ ἀγρίου Αἰθίοπος.

Δύναται τις νὰ ἴδῃ εἰς ταύτας τὰς εἰκόνας πᾶν ὅ,τι οἱ παλαισταὶ ἐπεδείκνυνον ἐνεργείας δόλου καὶ ἐπιτηδειότητος ἵνα καταβάλωσι τὸν ἀντίπαλόν των. Ἐκαστος ἐξήτει νὰ καταρρίψῃ τὸν ἕτερον, τοῦτο καὶ ἦτο ὁ μόνος σκοπὸς τῆς ὀρθῆς πάλης, διὰ νὰ κατορθώσῃ δὲ τοῦτο, ἐδράττοντο ἀπὸ τῶν βραχιόνων, ἐσύροντο ἐμπρὸς, ὠθοῦντο ὀπίσω, συναλαμβάνοντο ἐκ τοῦ λάρυγγος, ἐστριφον τὸν λαιμὸν μέχρι κραυγῆς, περιεπλέκοντο τὰ μέλη των, ἐτινάζοντο σφοδρῶς δοκιμάζοντες νὰ ἐπανεγερθῶσιν, ἢ νὰ καταπέσῃ ἐπὶ τῶν πλευρῶν. Ἐβλεπέ τις ὅτι ἄλλοι μὲν ἤρχιζον ἀπὸ τοῦ ἀκροχειρισμοῦ, περὶ οὗ ὠμιλήσαμεν, ἄλλοι, κατὰ Λουκιανὸν λέγοντα, ὠθοῦσι τε ἀλλήλους συννενευκότες, καὶ τὰ μέτωπα συναράττουσιν, ὥσπερ οἱ κριοί. Καὶ ἦν ἰδοὺ ἄρᾶμενος ἐκείνοσι τὸν ἕτερον ἐκ τοῖν σκελοῖν, ἀφῆκεν εἰς τὸ ἔδαφος, εἴτ' ἐπικαταπεσὼν, ἀνακύ-

πτειν οὐκ ἔδ, συνωθῶν κάτω ἐς τὸν πηλόν· τέλος δὲ ἤδη περιπλέξας αὐτῷ τὰ σκέλη κατὰ τὴν γαστέρα, τὸν πῆχυν ὑποβαλὼν τῷ λαιμῷ, ἄγχει ἄθλιον· ὁ δὲ παρακροτεῖ ἐς τὸν ὦμον, ἱκετεύων, οἶμαι, ὥς μὴ τέλεον ἀποπνιγείη. Ἐναντίον ὅλων τῶν τρομερῶν κλονισμῶν, οὓς αἱ μάχαι αὗται προὔξενουν, οἱ ἱατροὶ τῆς ἀρχαιότητος συνίστων τὸ γύμνασμα τοῦτο ὡς χρήσιμον εἰς τὴν ὑγείαν, νομίζοντες ὅτι ἡ ἀλίνδησις ὠφελεῖ τοὺς νεφροὺς καὶ τὰ κάτω κῶλα, ἐνῷ ἡ ὀρθὴ ἐξήσκει κυρίως τὴν ἐπιροήν της ἐπὶ τῶν ἄνω μελῶν τοῦ σώματος. Ὁ Ῥωμαῖος Κοίλιος Αὐρηλιανὸς τὴν ἐγκωμιάζειν ὡς μέσον προφυλακτικὸν κατὰ τῆς ὑπερσαρκίας.

Τὸ βέβαιον εἶναι, ὅτι ἐν γένει ἡ πάλη τῶν Ἑλλήνων ἐβοήθει εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῶν μυῶνων καὶ τῶν ἀναπνευστικῶν ὀργάνων, εἰς τὴν κυκλοφορίαν τοῦ αἵματος, εἰς τὴν ἀποδιώξιν βλαβερῶν ὑγρῶν, ἅτινα ἐξήρχοντο διὰ τῶν πόρων. Ἦσαν τόσον πεπεισμένοι περὶ τῶν σωτηρίων ἀποτελεσμάτων τοῦ γυμνάσματος τούτου, ὥστε ἐνεθάρρουν μάλιστα τοὺς παῖδας, οἵτινες ἔχαιρον προνόμιον νὰ μάχωνται κατὰ τῶν ὁμοίων των εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας.

Ἐν τῇ πάλῃ ἐκτὸς τῶν ἄλλων ἀπεδίδετο ἀξία εἰς τὴν κομψότητα καὶ καλλυνὴν τοῦ σώματος κατὰ ποικιλωτάτας στάσεις. Ἡ παλαιστρα καὶ τὸ στάδιον δὲν ἦσαν μόνον διὰ τὴν νεολαίαν σχολεῖα ἀμίλλης, ἀλλ' ἦσαν οἶονεὶ Ἀκαδημαῖαι καὶ διαρκὴ μαθήματα καλλιτεχνίας.

Μετὰ τὴν σύντομον ταύτην ἐξιστόρησιν τῆς πάλης καὶ τῶν τρόπων τῆς διεξαγωγῆς αὐτῆς παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, προσθέτω ἐνταῦθα, καὶ ἱστορικὰ τινα περὶ τινῶν παλαιστῶν τῆς ἀρχαιότητος ἀνέκδοτα, μαρτυροῦντα τὴν σωματικὴν αὐτῶν εὐεξίαν καὶ ῥώμην.

Μεταξὺ τῶν περιφημοτέρων, ἡ τοῦλάχιστον ἐκείνων οἵτινες ὀφείλου νὰ μεταδώσωσιν εἰς τοὺς μεταγενεστέρους τὴν ἀνάμνησιν τῶν παραδοξοτέρων καὶ ἐκ-

πληκτικωτέρων ἀνδραγαθημάτων, διεκρίνετο εἰς τὴν πρώτην τάξιν τὸ ἄγαλμα Μίλωνος τοῦ Κροτωνιάτου. Ὡς ἀπόδειξις τοῦ ὅτι πρὸ βραβεῖον τῆς πάλης δὲν τῷ ἐδόθη ἀδίκως ἦτο ὅτι εἶχε φέρει ἐπὶ τῶν ὤμων του καὶ στήσει ὁ ἴδιος τὸ ἄγαλμά του σύμβολον τῆς νίκης του. Ἀλλὰ δὲν ἐστέφθη ἅπαξ· ἐξάκις ἀπέλαβε τὸν στέφανον τῆς νίκης εἰς τοὺς Ὀλυμπιακοὺς ἀγῶνας, μάλιστα δ' ἅπαξ, ὡν ἔτι παῖς· ἡ ἐπιτυχία του ἦτο ἡ ἰδία καὶ εἰς τὰ Πύθια. Κρότων ἡ πατρίς του, πόλις εἰς τὴν ἀνατολικὴν πλευρὰν τοῦ ἀρχαίου Βρουτίου ἐν Ἰταλίᾳ, ἐφημίζετο διὰ τὸ γενναῖον καὶ ἰσχυρὸν πλῆθος της, ταύτην δὲ τῆς ἀρχαίας φήμην, ὡς εἶδομεν, ὁ Μίλων δὲν διέψευσεν. Οὕτω διέτρεξεν ἅπαν τὸ μῆκος τοῦ σταδίου φέρων ἐπὶ τῶν ὤμων του βούν τετραετῆ, ὃν διὰ μιᾶς ἐφόρνευσε πυγμῆς καὶ κατέφαγεν ἐν τῷ διαστήματι τῆς ἡμέρας· ἴστατο ἐφ' ἐνὸς δίσκου ἀληλειμμένον ἐλαίῳ, ὅπως καταστῇ ὀλισθηρότερος, τόσον στερεῶς, ὥστε σὺδεμία ὤθησις ἠδύνατο νὰ τὸν κλονίσῃ. Οὐδεμία ἀνθρώπινος δύναμις ἠδύνατο νὰ τοῦ ἀπομακρύνῃ τοὺς δακτύλους, ὅταν ἀκουμβῶν τὸν ἀγκῶνα εἰς τὴν πλευρὰν παρουσίαζε τὴν χεῖρά του κεκλεισμένην, ἐξαιρουμένου τοῦ ἀντίχειρος, ὃν ἐκράτει ὀρθιον. Ἀλλοτε εἰς τὴν ἰδίαν χεῖρα περιέκλειε καρπὸν ῥοιᾶς, καὶ χωρὶς νὰ τὸν συντρίβῃ τὸν ἐκράτει ἀρκούντως ἰσχυρῶς, ὥστε ἀπεκαθίστα ἀδυνάτους πάσας τὰς προσπαθείας τῶν ἐπιχειρούντων νὰ τῷ τὸν ἀποσπάσωσι. Γυνή τις, ἣν ἡγάπα ὑπῆρξεν ἡ μόνη δυνηθεῖσα νὰ τὸν κάμῃ, ὥστε νὰ τὸν παραιτήσῃ, ὅπερ κάμνει τὸν Αἰλιανὸν νὰ εἴπῃ ὅτι ἡ δύναμις τοῦ ἀθλητοῦ Μίλωνος ἦτο καθαρῶς ὑλική, καὶ δὲν τὸν προεφύλαττεν ἐκ τῶν ἀνθρωπίνων ἀδυναμιῶν.

Μήπως ὁ Ἡρακλῆς ὁ ἥρως του καὶ τὸ παράδειγμα τῶν πράξεών του, δὲν ἔνεσε καὶ αὐτὸς εἰς τοὺς πόδας τῆς Ὀμφάλης;

Καὶ ὅχι μόνον ἐλάμβανε τὸν Ἡρακλῆν ὡς παράδειγμα, ἀλλὰ καὶ ἐμιμεῖτο τὰς πράξεις του, διότι ἐβάδισεν ἐναν-

τίον στρατοῦ τινος τῶν Συβαριτῶν ἐπὶ κεφαλῆς τῶν συμπατριωτῶν του, λεοντῆν περιβεβλημένος καὶ σείων ῥόπαλον.

Τοσαύτη ἦτο ἡ ἰσχὺς του, ὥστε δένων ἐνίοτε σχοινίου περὶ τοὺς κροτάφους του καὶ κρατῶν ἰσχυρῶς τὴν ἀναπνοήν του, ἔθραυε τὸ σχοινίου διὰ τῆς ἐξογκώσεως καὶ πιέσεως τῶν φλεβῶν τῆς κεφαλῆς.

Ἀλλοτε, ἐνῶ ἦτο εἰς τινα οἰκίαν μετὰ τῶν Πυθαγορείων, ἡ ὀροφή ἠπέλησε πτῶσιν, ἀλλ' ὁ ἀθλητῆς κρατήσας τὴν ὑποβαστάζουσαν τὴν ὀροφήν στήλην ἔσωσε τὴν ζωὴν τῶν παρευρεθέντων.

Οὕτω δὲν εἶναι παράδοξον ἂν εἰς τοιοῦτος παλαιστῆς δὲν εὗρισκε πλέον εἰς τοὺς ἀγῶνας ἀνταγωνιστὴν ἐπιθυμοῦντα νὰ παλαίσῃ μετ' αὐτοῦ, ὥστε ἅπαξ ἐστέφθη χωρὶς νὰ παλαίσῃ. Ἀλλὰ καθ' ἣν στιγμὴν ἦτοιμάζετο νὰ λάβῃ τὸν στέφανον ὀλισθήσας ἔπεσεν. Οἱ θεαταὶ διεμαρτυρήθησαν ὅτι δὲν ἔπρεπε νὰ στεφθῇ ἀθλητῆς ἄνευ ἀντιπάλου, καὶ μάλιστα μετὰ οἰκτρὰν πτῶσιν. «Ἐπеса, εἶναι ἀληθές, ἀπεκρίθη ὁ Μίλων, ἀλλὰ τοῦλάχιστον δὲν κατεβλήθην.»

Μ' ὅλα ταῦτα πεποιθότες εἰς τὸν Ἡρόδοτον καὶ Αἰλιανὸν μανθάνομεν ὅτι ὁ Μίλων εὗρε τὸν νικητὴν του, βουκόλον τινα ἐξ Αἰτωλίας Τίτορμον ὀνόματι, ὃν ἀπήνητησεν εἰς τὰς ὄχθας τοῦ Εὐήνου ποταμοῦ τῆς Αἰτωλίας. Θὰ ἦτο βεβαίως εἰς τὴν ἐποχὴν καθ' ἣν αἱ δυνάμεις του ἤρχιζον νὰ παρακμάζωσι, πρᾶγμα τὸ ὁποῖον δὲν ἠθέλε νὰ ὁμολογήσῃ εἰς αὐτὸν, καὶ ὅπερ τὸν κατέστρεψεν.

Τέλος εὐρών καθ' ὁδὸν δρῦν, ἥς ὁ φλοιὸς εἶχε σχισμὰς, ἠθέλησε ν' ἀποτελειώσῃ τὸ ἔργον, καὶ προσπαθήσας νὰ εὐρύνῃ τὸ ἀνοιγμα συνελήφθη ὥς εἰς παγίδα, καὶ εἰς τὴν θέσιν ταύτην ἔγεινεν ἡ βορὰ τῶν ἀγρίων ζώων.

Λέγεται ὅτι Μίλων ὁ Κροτωνιάτης ἵνα καταπαύσῃ τὴν πείνάν του, ἔτρωγε 20 λίτρας κρέατος, ἄλλας τόσας ἄρτου, καὶ τρεῖς χόας οἴνου ἢ 15 κοτύλας.

Πολυδάμας ἐκ Θεσσαλίας, ἀθλητῆς τεραστίας δυνάμεως, καὶ κολοσσιαίου ἀναστήματος, ὡς ἀπεδείκνυε τὸ ἄγαλμά

του, ὅπερ ὁ Πausανίας εἶδεν εἰς τὰ Ὀλύμπια, δὲν ἦτο ὀλιγώτερον ἑκτακτος. Διηγούνται δι' αὐτὸν κατορθώματα θαυμάσια. Ἐλεγον ὅτι μόνος καὶ ἄοπλος ἐπὶ τοῦ Ὀλύμπου, ὡς ὁ Ἡρακλῆς, ἐφόνευσε λέοντα ὑπερμεγέθη καὶ φοβερόν· ὅτε ἐκράτει ἄμαξαν ἐξόπισθεν διὰ μιᾶς μόνης χειρὸς, οἱ ἰσχυρότεροι ἵπποι ἠδυνάτουσαν νὰ τὴν σύρῃσι. Ἡμέραν τινα συνέλαβε ταῦρον ἐξ ἑνὸς τῶν ὀπισθίων ποδῶν· τὸ ζῶον τότε μόνον ἠδυνήθη νὰ τῷ διαφύγῃ, ἀφοῦ ἀφῆκε τὸ κέρασ τοῦ ποδὸς του εἰς τὰς χεῖρας τοῦ περιφήμου ἀθλητοῦ. Ὁ βασιλεὺς τῆς Περσίας Δαρεῖος II ἀκούσας ἐπαινουμένην τὴν ἐξαισίαν αὐτοῦ δύναμιν ἠθέλησε νὰ τὸν ἴδῃ, καὶ τῷ ἀντέταξε τρεῖς ἐκ τῶν φυλάκων του, οὓς ἐπωνόμαζεν ἀθανάτους· ὁ Πολυδάμας ἐπάλαισε καὶ κατὰ τῶν τριῶν ὁμοῦ καὶ τοὺς ἐφόνευσεν. Ὡς δὲ ὁ Μίλων οὕτω καὶ αὐτὸς ἀπωλέσθη ἐκ τῆς ὑπερβολικῆς ἐμπιστοσύνης ἐπὶ τῶν μυῶν του. Εἶχεν εἰσέλθει μετ' ἄλλων εἰς σπήλαιον ὅπως προφυλαχθῇ ἐκ τοῦ καύσωνος, ὅταν αἴφνης ὁ θόλος ἤνοιξεν εἰς πλείστα μέρη· καὶ οἱ μὲν φίλοι του ἐσώθησαν διὰ τῇ φυγῆς, ἐκεῖνος δὲ μὴ φοβηθεὶς προσεπάθησε νὰ ὑποβαστάσῃ διὰ τῶν χειρῶν τὸν κρημνιζόμενον βράχον, ἀλλ' ἐμεινεν ὑπὸ τὰ ἐρείπια.

Οἱ ἀθληταὶ οὗτοι τοσοῦτον ἦσαν συνειθισμένοι εἰς τὴν νίκην, ὥστε δὲν ἠρίθμουν πλέον τὰ βραβεῖα των· τοιοῦτος πρὸ πάντων Θεαγένης ὁ Θάσιος, οὗτινος τὰ βραβεῖα ἔφθασαν τὸν ἀριθμὸν, οὐχὶ τῶν 10,000 ὡς ἀπεφήνατο χρησμός τις δοθεὶς μετὰ τὸν θάνατόν του, ἀλλὰ τῶν 1,200 ἢ μᾶλλον 1,400 κατὰ τὴν γνώμην τοῦ Πausανίου καὶ Πλουτάρχου. Διηγοῦντο περὶ αὐτοῦ παράδοξόν τινα ἱστορίαν. Μετὰ τὸν θάνατον τοῦ ἀθλητοῦ εἰς τῶν ἀνταγωνιστῶν του μετέβαινε καθ' ἐσπέραν, βεβαίως δι' ἐκδίκησιν, καὶ ἐμαστίγωνε τὸ ἄγαλμά του, ὅπερ ἀπροσδοκῆτως πεσὼν τὸν συνέτριψεν ὑπὸ τὰ ἐρείπιά του. Οἱ υἱοὶ τοῦ μακαρίτου ἐνήγαγον εἰς δίκην τὸ ἄγαλμα, καὶ τὸ κατεδίκασαν νὰ ῥιφθῇ εἰς τὴν θάλασσαν ὑπὸ τῶν Θασίων. Ἀλλὰ μόλις ἐξετελέ-

σθη ἡ ἀπόφασις αὕτη, καὶ οἱ κάτοικοι τῆς Θάσου προσεβλήθησαν ὑπὸ φρικῶδους λιμοῦ· συνεβουλεύθησαν τὸ μαντεῖον τῶν Δελφῶν, ὅπερ, ὡς συνηθώς, τοῖς ἔδωκε χρησμὸν ὑπὸ διττὴν ἔννοιαν. «Αἱ ταλαιπωρίαι σας δὲν θὰ λήξωσιν εἰμὴ μετὰ τὴν ἐπάνοδον τῶν ἐξορίστων.» Ὑπήκουσαν, χωρὶς ὅμως νὰ ἐπέλθῃ οὐδεμία ἀνακούφισις· συμβουλευέντες δ' ἐκ νέου ἡ Πυθία τοὺς ἐξήγησεν ὅτι ἐλησμόνησαν τὸν Θεαγένην. Ἀλλὰ τί τὸ πρακτέον; Εὐτυχῶς ἄλιεῖς ἐπανεφέρον ἐπὶ των δικτύων των τὸ ἄγαλμα τοῦ ἀθλητοῦ, ὅπερ ὠδηγήθη ἐν μεγάλῃ πομπῇ καὶ ἐτοποθετήθη ἐκ νέου ἐν ἡ πρότερον κατεῖχε θέσει. Τῷ προσέφερον μάλιστα θείας τιμᾶς, καὶ μετὰ ταῦτα Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ἦλθον νὰ λατρεύσωσι τὸ εἶδωλον τοῦτο ἐπικληθὲν θαυματουργόν, καὶ ὅπερ ἐπεκαλοῦντο πρὸς θεραπείαν ἀσθενειῶν τινῶν (*).

Τοιαῦτα ἀπλῶς καὶ ἀσόφως τὰ περὶ τῆς πάλης καὶ τῶν παλαιστῶν παρὰ τοῖς ἀρχαίοις Ἕλλησιν. Κ ΑΥΤΣΙΚΑΣ

ΒΙΟΓΡΑΦΙΑ

ΤΟΥ ΔΟΥΚΟΣ ΡΙΣΧΕΛΙΕΩΣ

Πρωθυπουργοῦ

ΛΟΓΑΘΟΒΙΚΟῦ ΤΟΥ ΙΓ'.

Ὁ Ἀρμάνδος-Ἰωάννης Δουπλεσσὶς, εἶδε τὸ φῶς ἐν Παρισίοις ἢ μᾶλλον ἐν ἰσχυρῷ τινι πύργῳ τῶν Ῥιχελιέων τὴν 5 Σεπτεμβρίου 1885, ἐξ ἀρχαίας εὐγενοῦς οἰκογενείας ἔλκων τὸ γένος. Ὁ πατήρ του, Φραγκίσκος Δουπλεσσὶς, ἦτο πρότυπον ἀνδρείας καὶ χαρακτῆρος τιμιωτάτου, ὅστις, ὡς θέλομεν ἰδεῖ, μεγάλως συνετέλεσεν εἰς τὸ νὰ καθέξῃ τὰς μεγαλειτέρας τῆς Γαλλίας στρατιωτικὰς θέσεις. Νέος ἔτι ὢν ἔλαβε μέρος εἰς τὴν μάχην τοῦ Montebellou, δώσας δείγματα ὑπερτάτης ἀνδρείας καὶ κατόπιν ἠκολούθησεν εἰς Πολωνίαν τὸν δούκα τοῦ Angio, σπουδαίας παρασχὼν

(*) Ἰδε πραγματείαν Ν. Λεβιθῆ περὶ Ἀγίων λειψάνων Μέρος Β'. Τόμ. Ι'. Σελ. 384.